

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Міжнародна наукова конференція “Соціальний час і простір: цінності, ідентичності, толерантність”

1–2 лютого 2007 року в Інституті соціології НАН України відбулася міжнародна наукова конференція “Соціальний час і простір: цінності, ідентичності, толерантність”, присвячена пам’яті **Наталії Паніної і Юрія Левади**. Організацію конференції загалом забезпечили Вікторія Серeda, Євген Головаха і Катерина Іващенко. Серед учасників конференції були співробітники Інституту соціології НАНУ, російські колеги з Інституту соціології РАН, Московської вищої школи соціальних і економічних наук (МВШСЕН) та Аналітичного центру Юрія Левади, представники Інституту економіки та прогнозування НАНУ, науковці з університетів із різних міст України — Києва, Харкова, Львова, Донецька. Конференція привернула увагу багатьох українських соціологів (включно зі студентами й аспірантами), а також представників інших наук, які відвідали конференцію і зацікавилися її проблематикою. На конференції була присутня і представниця Польської академії наук.

Пленарне засідання відкрив промовою, присвяченою Наталії Паніній і Юрієві Леваді, директор ІС НАНУ **В.Ворона**. Далі з доповіддю “Соціальний простір, соціальний час і соціальні комунікації” виступив ректор Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна **В.Бакіров**. У межах пленарного засідання пролунали також ґрунтовані на результатах емпіричних досліджень доповіді **Л.Дробіжевої** “Міфи та реальність міжнетричних відносин у Російській Федерації” (Москва) та **Н.Костенко** “Влада у просторі і часі українських медіа” (Київ).

Роботу першої секції “**Ідентичності**” відкрив представник Аналітичного центру Юрія Левади **Л.Гудков** доповіддю “Особливості національної ідентичності росіян у пострадянській Росії”. Продовжуючи тему ідентичностей, співробітник ІС НАНУ **О.Стегній** репрезентував результати порівняльного аналізу національно-групових ідентифікацій українців і росіян на підставі даних омнібуса, проведеного ІС НАНУ. Про регіональні особливості ідентичностей населення України доповіли **Н.Черниш** (Львів) — у ракурсі міжгенераційної динаміки — та **В.Степаненко** (Київ) — у вимірах правової свідомості.

У межах другої секції “**Соціальний час**” пролунали виступи **В.Гейця** (Київ) “Сучасні суспільні трансформації” та **Б.Дубіна** (Москва) “Неможливість історії: соціальні механізми розриву і повторення”, які викликали жваві дискусії. **В.Серeda** (Львів) запропонувала слухачам результати власного дослідження у виступі “Особливості репрезентації національно-історичних ідентичностей в офіційному дискурсі президентів України, Росії та Білорусі”. Завершилася робота секції виступом **О.Міхєєвої** (Донецьк) “Пам’ятники для забуття” на прикладі змін у власному місті.

Третя секція мала назву “**Простір і час творців сучасної соціологічної науки: біографічні дослідження і вивчення творчої спадщини**”. **Л.Козлова** (Москва) доповіла про особливості та можливості використання автобіографій російських соціологів у соціально-науковому дослідженні. **Є.Головаха** (Київ) розповів про дослідження і розуміння Наталією Паніною таких явищ, як ідентичність, соціальна дистанція та міжнаціональна толерантність. Перший день конференції завершився

викладом результатів емпіричного дослідження у доповіді **Т.Любивої** (Київ) та **К.Урсулєнко** (Київ) “Репрезентованість праць, ідей та особистостей класиків методології соціологічних досліджень у свідомості студентів-соціологів”.

Наступного дня на секції “**Трансформації цінностей**” пролунали три доповіді, які за емпіричну базу мали дані “Європейського соціального дослідження”: **О.Злобіної** (Київ) “Суспільні та особистісні трансформації: вектори взаємовпливів”; **В.Магуна** (Москва) “Цінності населення України в Європейському контексті”; та **О.Демківа** (Львів) “Поняття “моральне підприємництво” та “економічна мораль” у дослідженні нормативної трансформації сучасного українського суспільства”. Ці доповіді демонстрували різні аспекти цінностей населення України у зіставленні з іншими європейськими країнами. На завершення на секції пролунав виступ **Н.Дьоміної** (Москва) “Етос науки соціогуманітарної академічної спільноти Росії за доби реформ”, де було окреслено негативні та проблемні моменти розвитку академічної науки в Росії та перспективи поліпшення становища в російській соціології. Після обговорення доповідей і висловлення думок присутніх щодо проблематики, порушеної у виступах, відбувся концерт струнного квартету, присвячений пам’яті Наталії Паніної та Юрія Левади.

*ТЕТЯНА ЛЮБИВА,
соціолог відділу історії, теорії та методології соціології
Інституту соціології НАН України*

Методологічний семінар пам’яті Г.С.Батигіна “Структура і методи соціологічних досліджень”

16–17 лютого 2007 року в Інституті соціології РАН (Москва) відбувся науковий семінар, присвячений пам’яті відомого російського соціолога, фахівця в царині теорії та методології соціологічних досліджень, Геннадія Семеновича Батигіна. Семінар був організований за підтримки фонду “Громадська думка” (ФГД), Московської вищої школи соціальних та економічних наук, Російського університету дружби народів (факультет соціальних і гуманітарних наук) і наукового видання “Социологический журнал”.

У роботі семінару брали участь дослідники-соціологи Росії та України. Із вступним вітальним словом до учасників семінару звернувся директор Інституту соціології РАН **М.Горшков**. Із доповідями, присвяченими загальним проблемам методологічного рівня соціологічних досліджень, виступили відомі російські вчені **В.Ядов** і **О.Божков**. Робота семінару була організована відповідно до багатограничних наукових інтересів Г.Батигіна і проходила в семи тематично відмінних секціях.

У секції “Жива пам’ять про Геннадія Батигіна” з доповіддю, присвяченою соціології “реїфікатів” і деяким питанням методології дослідження соціальних феноменів, виступив заступник директора Інституту соціології НАНУ **Є.Головаха**. Про особистість Г.Батигіна, його принципи в науковій діяльності та особливості роботи розповів **С.Чесноков**. Співробітники Інституту соціології НАНУ **К.Урсулєнко** і **Т.Любіва** запропонували увазі учасників семінару результати соціологічного дослідження “Репрезентованість розробок, ідей і праць Г.Батигіна та інших класиків методології соціологічних досліджень у свідомості студентів-соціологів України”, потім учасники семінару перейшли до обговорення доповідей.

У межах секції “Обговорюючи праці Г.Батигіна: діалоги і дискусії” із доповідями виступили **І.Клімов**, **О.Нікулін** і **Н.Євстигнеєва**. Соціологи розповіли про аналіз і розвиток окремих розробок Г.Батигіна й окреслили перспективи подальшого вивчення їх. Секцію “Методи вивчення громадської думки” відкрив президент фонду “Громадська думка” **О.Ослон**, який виступив із доповіддю “ФГД: методологія, стратегія, розвиток”. **О.Петренко** та **О.Галицька** ознайомили колег із аналізом результатів моніторингового соціологічного дослідження “Типологізація сімейних уявлень стосовно освітніх траєкторій дітей”. **Б.Докторов** описав особливості, переваги та вади онлайн-опитування в рамках своєї доповіді, присвяченої трендам у поглядах на цей відносно молодий різновид методу збирання соціологічної інформації. **М.Мацкевич** розглянула деякі особливості методики делегованого спостереження для вивчення громадської думки.

Доповіді російських учених **М.Черниша** “Теорія психоаналізу і дослідження соціальної структури” та **О.Оберемка** “Поняття ідентичності та соціальної структури суспільства” пролунали на секції “Методологічні проблеми вивчення соціальної структури російського суспільства”.

С.Чесноков розглянув ключові методологічні проблеми математичної соціології й окреслив деякі шляхи розв’язання їх у рамках секції “Математика в соціології”. Виступ **Ю.Галицького** та **О.Галицької** був присвячений проблемам застосування кластерного аналізу в просторі факторів.

Центральне місце в роботі секції “Біографічні дослідження російських соціологів” посіло обговорення перспектив розвитку біографічного методу в російській соціології, створення бази професійних біографій і проведення біографічних інтерв’ю з відомими російськими соціологами. Із доповідями виступили **Б.Докторов**, **Л.Козлова** і **Н.Мазлужанова**. У контексті тематики секції “Російська соціологія: історія й методологічні підходи” **В.Сапов** окреслив низку проблем викладання і вивчення історії російської соціології, а **Д.Рогозін** виступив із доповіддю, присвяченою методологічній спадщині російського соціолога М.Тімашева.

Підбиваючи підсумки методологічного семінару пам’яті Г.Батигіна, слід відзначити зростання інтересу до методологічних проблем соціологічних досліджень. Це дає підстави сподіватися, що в майбутньому такі наукові семінари проводитимуться регулярно і залучатимуть дедалі більше учасників із Росії й України.

*КСЕНІЯ УРСУЛЕНКО,
соціолог відділу теорії історії і методології соціології
Інституту соціології НАНУ*